

ВІННИЦЬКА ТРАГЕДІЯ 1937-38 — один із злочинів комуністичного режиму на території України. Відповідно до таєм. директив НКВС СРСР і УРСР, що закликали ліквідувати «контррев. антирад. підпілля», «боротися із шкідництвом у промисловості, с. госп-ві та на транспорті», упр. НКВС по Вінн. обл. на вересень 1937 сфальсифікувало справи 37 повстан. націоналіст. організацій, за якими було заарешт. і розстріляно декілька тисяч осіб. Розстріли й поховання проводилися у центр. парку культури та відпочинку, на православ. цвинтарі, у саду по вул. Підлісна і набули таких масштабів, що у 1940 самі слідчі органи НКВС порушили справу за фактами масових репресій, які здійснювалися під керівництвом капітана І. Корабльова. На закритому судовому процесі, що відбувся 26 квітня — 6 травня у Вінниці, І. Корабльов та одного з його підлеглих засудили до страти, однак згодом цей вирок був замінений на 10 р. позбавлення волі, а справу щодо ін. звинувачених взагалі припинено. Вперше факти про В. т. оприлюднені 1943 нім. окупац. владою, яка, спираючись на свідчення очевидців, з власною пропагандист. метою розпочала розкопки поховань. Для проведення ексгумації та слідства було створ. 2 комісії — нім. урядову та міжнар. судово-лікарську, що складалася із представників 11 європ. країн. У період від 24 травня по 6 жовтня 1943 відкрито 91 могилу, де виявлено 9432 трупи, серед яких 169 — жіночі. За документами, прикметами, одягом було ідентифіков. 679 (за неофіц. даними — 707) осіб. Документи та свідки

вказали на місця розстрілів — в'язницю і гараж НКВС зі спец. трубами для стікання крові. Розстріляні були у віці переважно 25-45-ти р., бл. 60 % становили селяни, 40 % — робітники та службовці. Більшість із них заарешт. і розстріляні 1936-38, хоча розстрілювали і під час відступу 1941. У 1943 останки були перепоховані на центр. кладовищі. Комуніст. влада прагнула приховати правду про розстріли, стверджуючи, що йдеться про могили жертв нацистів, тому правда про В. т. стала відомою лише наприкінці 1980-х рр. З ініціативи товариства «Меморіал» на місці перепоховань жертв більшов. терору встановлено пам'ят. знак.

Рекомендована література

1. A. Dragan. Vinnytsia: A Forgotten Holocaust. Jersey City, 1986;
2. Кароєва Л. Р. Історія місць заховань репресованих 30-х років у Вінниці // 5-а Всеукр. конф. «Розвиток історичного краєзнавства в контексті національного і культурного відродження України» (жовтень 1991): Тези доп. і повідомлень. К.; Кам'янець-Подільський, 1991;
3. Селешко М. Вінниця. Спомини перекладача комісії дослідів злочинів НКВД в 1937-1938. Нью-Йорк; Торонто; Лондон; Сідней, 1991;
4. Вінниця. Злочин без кари: Док., свідчення. К., 1994.

Ю. І. Шаповал

Бібліографічний опис:

Вінницька трагедія 1937-38 / Ю. І. Шаповал // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-34637>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).